

АНОТАЦІЯ

Мельничук О. Д. Когнітивне схематизування досвіду невербального в англійськомовному художньому дискурсі. – Рукопис. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філологічних наук за спеціальністю 10.02.04 – германські мови. – Львівський національний університет імені Івана Франка, 2024.

Дисертацію присвячено когнітивному схематизуванню когнітивнофілософського поняття досвіду невербального в англійськомовному художньому дискурсі, актуалізованого лексичними одиницями: константами досвіду невербального. Актуальність наукової розвідки визначено розширенням вивчення художнього тексту у напрямі когнітивних студій та пов'язано з моделюванням пізнання семантичного простору або смислу англійськомовного художнього дискурсу на воєнну тематику як когнітивного схематизування; вербалізацією досвіду про невербальну комунікацію/поведінку як парамовного та кінесичного значення в системі фреймів – когнітивній схемі, яка виявляє семантичну, синтаксичну, тематичну та наративну реалізацію констант досвіду невербального у взаємодії поверхневих та глибинних рівнів. Уперше напрацьовано методикою вивчення констант досвіду невербального як системи фреймів у текстовому просторі англійськомовного художнього дискурсу на воєнну тематику. Визначено семантичну, синтаксичну, тематичну та наративну роль констант досвіду невербального в архітектоніко-композиційній організації англійськомовного художнього дискурсу. Теоретико-методологічне підґрунтя дослідження констант досвіду невербального, пов'язаного з досвідом про невербальну комунікацію/поведінку, напрацьоване з опертям на функційну парадигму сучасних філологічних студій. Окреслено когнітивнонаратологічний потенціал констант досвіду невербального, що є чинником впливу на зв'язність художніх прозових текстів та способом продукування авторської оповіді, творенням суб'єктивної та багатопланової поліфонії наративу. Когнітивна природа констант досвіду невербального постає як результат зв'язку композиційної структури, поняттєвого контекстного наповнення та інтерпретації лексичного вираження. З'ясовано роль структурного чинника констант досвіду невербального в когнітивному схематизуванні, який задовольняє умови цілісності, трансформації та саморегулювання семантичного, синтаксичного, тематичного та наративного фрейму. Встановлено, що в когнітивній перспективі англійськомовний художній прозовий текст є організацією людського знання та досвіду про невербальну комунікацію/поведінку за посередництвом свідомості наратора (імпліцитного автора) та скерований на читача. Доведено сутність інтерпретації англійськомовного художнього прозового тексту, що побудована на відкритості текстів та залучає поняття герменевтичного кола, має опертя на філософію задля розуміння констант досвіду невербального як частини смислу. Виявлено структурний, когнітивний та інтерпретаційний виміри когнітивного схематизування констант досвіду невербального у фреймовій схемі через зв'язки глибинного та поверхневого рівнів. Семантичний фрейм виявляє структуру у вигляді розгалужених слотів: жест, обличчя, постава, голос, згідно з типами (пармова, кінесика) та групами значення (описове, неописове). Синтаксичний фрейм утворює конструкційні схеми на основі найчастотніших лексем. Архітектоніка тематичного фрейму відбита як пряма та непряма актуалізація концептів. Наративний фрейм побудований як розрізнення прямого, непрямого та невласне-прямого мовлення у взаємодії зовнішнього та внутрішнього персонажного мовлення. Когнітивний аспект констант досвіду невербального виявляється в когнітивній семантиці, когнітивній граматиці, асоціативних зв'язках концептів, розподілі семантичного простору та відтворенні мисленнево-мовленневої діяльності у дискурсі наратора ↔ персонажів. Інтерпретаційний вимір встановлює асоціативні концептуальні зв'язки, втілені в семантиці лексем, які вербалізують знання про невербальну комунікацію/поведінку, спонукає до розуміння емотивного/оцінного значення та виявлення наративних когнітивних,

комунікативних та дискурсних функцій. Доведено з опертям на фактологічний матеріал, що різнорівнева фреймова схема в сукупності структурного, когнітивного та інтерпретаційного вимірів є ефективним засобом моделювання розуміння та інтерпретації констант досвіду невербального як частини смислу художнього прозового тексту; охоплює інтерференцію одиниць усіх мовних рівнів, експлікує складну синергію чуттєвих вражень, відтворену на наративних рівнях у лінійному розгортанні сюжету як реалізації процесу когнітивного схематизування. Ключові слова: когнітивне схематизування/моделювання, фреймова схема, невербальна комунікація/поведінка, константи досвіду невербального, художній дискурс, дискурс наратора/персонажів, художній прозовий текст, наратив/наратологія, інтерпретація, пізнання.